

گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۵۱۴۹

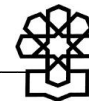
آذرماه ۱۳۹۵

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۲.....	بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو.....
۲.....	موفقیت‌ها و ناکامی‌های ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو.....
۷.....	قضاوت بر مبنای میانگین کسب مدال در ادوار المپیک.....
۷.....	ایران در ادوار مختلف المپیک.....
۱۰.....	جمع‌بندی و تحلیل المپیک ۲۰۱۶ ریو.....
۱۲.....	موضوع مهاجرت و تغییر تابعیت ورزشکاران ایرانی.....
۱۳.....	گزارش کاروان ورزشی ایران در پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو.....
۱۴.....	پیشنهادها.....
۱۵.....	منابع و مأخذ.....

گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو

چکیده

شانزدهمین حضور ایران در سی‌ویکمین دوره بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو در حالی برگزار شد که المپیک‌های کشورمان با حضور ۶۳ ورزشکار، موفق به کسب سه مدال طلا، یک مدال نقره و چهار مدال برنز، در مجموع ۸ مدال و ۸ پله سقوط نسبت به دوره قبل در جایگاه بیست‌وپنجم ایستادند و در بین کشورهای آسیایی با یک پله سقوط نسبت به دوره قبل، ششم شدند. هر چند در کسب سهمیه نسبت به دور قبل (۵۴ نفر) شاهد رشد بوده‌ایم، اما این امر ریشه در حضور تیم ۱۲ نفره والیبال دارد، از این حیث نیز ایران در بین ده کشور منتخب آسیا و همسایه، جایگاه ششم را دارا بود و از حیث سن، ۶۲ درصد ورزشکاران حاضر در المپیک، بالای ۲۶ سال سن داشتند و در میان ده کشور منتخب آسیایی، پیرترین کاروان ورزشی بودند. در این گزارش، ضمن ارائه موفقیت‌ها و ناکامی‌های کاروان ورزشی ایران در المپیک ۲۰۱۶ و دلایل آن، به مقایسه عملکرد ایران در ادوار المپیک و برخی کشورهای همسایه پرداخته شده است.

مقدمه

اعضای دائمی کمیته بین‌المللی المپیک در تاریخ ۲۰ ژوئن ۱۹۴۷ (۳۰ خردادماه ۱۳۲۵) به عضویت رسمی ایران در این جرگه جهانی رأی موافق دادند و متعاقباً کمیته ملی المپیک ایران توانست اولین کاروان ورزش خود را به بازی‌های المپیک ۱۹۴۸ اعزام نماید. این کمیته براساس ماده واحده مصوب ۱۳۷۳/۰۴/۱۹ مجلس شورای اسلامی به‌عنوان سازمانی مستقل، غیرانتفاعی و دارای استقلال مالی در فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی قرار گرفت و دارای دو ردیف مستقل و متفرقه در قوانین بودجه سنواتی کشور است. مضاف بر این کمیته ملی پارالمپیک کشورمان به موجب قانون مصوب ۱۳۹۵/۰۶/۱۰ مجلس شورای اسلامی از کمیته ملی المپیک منتزع و به فهرست مذکور الحاق شد.

بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو

سی‌ویکمین دوره بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو و ۱۶مین حضور ایران در این رقابت‌ها در شرایطی روزهای ۱۵ تا ۳۱ مردادماه ۱۳۹۵ برگزار شد که کاروان ورزش ایران «کاروان امام رضا(ع)» با حضور ۶۳ ورزشکار^۱ در ۱۴ رشته بوکس، پینگ‌پنگ، تیراندازی، تیروکمان، قایقرانی، وزنه‌برداری، دوومیدانی، تکواندو، جودو، شمشیربازی، والیبال، کشتی آزاد و فرنگی، شنا و دوچرخه سواری، با کسب سه مدال طلا، یک مدال نقره و چهار مدال برنز، در مجموع ۸ مدال و ۸ پله سقوط نسبت به دوره قبل در جایگاه بیست‌وپنجم ایستاد و در بین کشورهای آسیایی با یک پله سقوط نسبت به دوره قبل ششم شد.

کاروان ورزشی کشورمان تاکنون ۱۶ بار در ادوار مختلف المپیک شرکت داشته که عنوان چهاردهمی در المپیک ۱۹۵۶ بهترین رتبه کسب شده کاروان کشورمان در ادوار مختلف المپیک محسوب می‌شود. از حیث مجموع مدال‌های کسب شده نیز کسب ۱۲ مدال (۴ طلا، ۵ نقره، سه برنز) در بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ بهترین نتیجه بشمار می‌آید. کسب ۸ مدال و رتبه ۲۵ در المپیک ۲۰۱۶ ریو از حیث تعداد مدال بعد از المپیک ۲۰۱۲ لندن در جایگاه دوم قرار دارد و از منظر رتبه چهارمین رتبه برتر ادوار المپیک کاروان ورزشی کشورمان است.

موفقیت‌ها و ناکامی‌های ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو

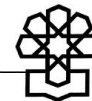
موفقیت‌ها

- تیم ملی والیبال ایران پس از ۵۲ سال برای اولین بار در المپیک حضور پیدا کرد.
- بانوی تکواندوکار کشورمان با کسب مدال برنز به‌عنوان اولین بانوی مدال‌آور المپیکی ایران نام خود را در تاریخ ورزش کشورمان ثبت کرد.
- تیم داوری فوتبال کشورمان برای اولین بار رقابت فینال این رشته را قضاوت کردند.

ناکامی‌ها

- به غیر از کشتی آزاد و وزنه‌برداری، تقریباً در دیگر رشته‌های حاضر در المپیک، ناکامی تنها دستاوردمان است.

۱. کاروان ورزشی کشورمان ۶۴ سهمیه کسب کردند که در ادامه علیرضا خجسته ۱۹ ساله، جودوکار وزن ۶۶ کیلوگرم کشورمان که یکی از سه نماینده جودو ایران در مسابقات المپیک ۲۰۱۶ بود، به دلیل برخی مسائل و مشکلات از حضور در المپیک بازماند.

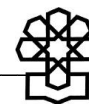
- کشتی فرنگی، تکواندو و دوومیدانی با عملکرد ضعیف از جمله ناکام‌های کاروان ایران بودند.
- این نخستین دوره‌ای است که تکواندوی ایران در بخش مردان مدالی کسب نکرده است.
- عدم حصول نتیجه در رشته‌های پایه و مدال‌آور همچون دوومیدانی، شنا و ژیمناستیک ناکامی همیشگی است.
- سه دو چرخه‌سوار المپیکی ایران در رسیدن به خط پایان ناکام ماندند.
- بوکس ایران تنها یک سهمیه در المپیک ۲۰۱۶ ریو داشت که در همان مبارزه اول مقابل نماینده المپیک هلند شکست خورد و حذف شد.

خلاصه عملکرد ده کشور برتر آسیا و همسایه

در جدول زیر ۱۰ کشور برتر آسیایی و همسایه از جهات مختلف مقایسه شده‌اند.

جدول ۱. داده‌های مربوط به ۱۰ کشور منتخب آسیایی و همسایه در المپیک ۲۰۱۶ ریو

رتبه آسیایی	نام کشور	درصد مردان	درصد زنان	تعداد ورزشکار	زیر ۱۵	۱۶-۲۰	۲۱-۲۵	۲۶-۳۰	۳۱-۴۰	بیش از ۴۰	تعداد رشته	طلا	نقره	برنز	مجموع مدال‌ها	رتبه ۲۰۱۶	رتبه ۲۰۱۲
۱	چین	۳۸/۰۰	۶۲/۰۰	۴۰۵	۰	۱۴	۴۶	۳۴	۶	۰	۳۵	۲۶	۱۸	۲۶	۷۰	۳	۲
۲	ژاپن	۵۲/۰۰	۴۸/۰۰	۳۴۶	۱	۱۰	۴۳	۳۱	۱۴	۲	۳۶	۱۲	۸	۲۱	۴۱	۶	۱۱
۳	کره جنوبی	۵۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۱۳	۰	۷	۴۵	۳۵	۱۳	۰	۲۷	۹	۳	۹	۲۱	۸	۵
۴	ازبکستان	۶۷/۰۰	۳۳/۰۰	۷۰	۰	۱۶	۴۰	۳۴	۹	۱	۱۵	۴	۲	۷	۱۳	۲۱	۴۸
۵	قزاقستان	۵۴/۰۰	۴۶/۰۰	۱۰۴	۰	۹	۴۵	۳۱	۱۵	۰	۲۲	۳	۵	۹	۱۷	۲۲	۱۲
۶	ایران	۸۶/۰۰	۱۴/۰۰	۶۴	۰	۸	۳۰	۳۹	۲۳	۰	۱۴	۳	۱	۴	۸	۲۵	۱۷
۷	کره شمالی	۳۵/۰۰	۶۵/۰۰	۳۱	۳	۶	۵۲	۲۶	۱۰	۳	۹	۲	۳	۲	۷	۳۴	۲۰
۸	تایلند	۴۸/۰۰	۵۲/۰۰	۵۴	۰	۱۷	۳۳	۲۸	۱۹	۴	۱۶	۲	۲	۲	۶	۳۵	۵۷
۹	گرجستان	۷۵	۲۵	۴۰	۰	۱۵	۴۸	۲۰	۱۲	۵	۱۲	۲	۱	۴	۷	۳۸	۳۹
۱۰	آذربایجان	۷۵	۲۵	۵۶	۲	۷	۳۸	۳۸	۱۶	۰	۱۷	۱	۷	۱۰	۱۸	۳۹	۳۰

براساس گزارش سایت رسمی بازی‌های ریو ۲۰۱۶ از مجموع ۶۴ ورزشکار کشور ایران در بازی‌های المپیک ریو، ۸۶ درصد را مردان و ۱۴ درصد را زنان تشکیل دادند. هر چند، از حیث کسب سهمیه در این دور (۶۴) نسبت به دور قبلی (۵۴ نفر) افزایش نشان دادند، اما علت این امر حضور تیم ملی والیبال (۱۲ نفر) بود، بنابراین، در رشته‌های انفرادی در این دور نسبت به دور قبل سهمیه کمتری کسب شده است. همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده است، در بین ۱۰ کشور منتخب رتبه ایران در کسب سهمیه همانند رده‌بندی بر اساس مدال‌های کسب شده، ششم آسیاست. در میان کشورهای منتخب آسیایی و همسایه، کشور چین با ۴۰۵ ورزشکار، ژاپن با ۳۴۶ ورزشکار، کره جنوبی با ۲۱۳ ورزشکار، در رده‌های اول تا سوم فراوانی تعداد ورزشکار قرار دارند. به علاوه، از حیث جنسیت، در بین ۱۰ کشور منتخب آسیایی، کاروان ورزشی ایران با ۱۴ درصد متشکل از بانوان، کمترین سهم را داراست.

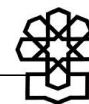
هم‌چنین بر اساس این گزارش ۳۸ درصد ورزشکاران کشورمان زیر ۲۵ سال و ۶۲ درصد آنها بالای ۲۶ سال سن دارند که از این حیث در بین این ده کشور پیرترین کاروان ورزشی می‌باشند. لذا، می‌توان ادعا کرد یکی از دلایل افت عملکرد نسبت به دوره قبل بالا بودن میانگین سنی ورزشکاران می‌باشد. برای مثال؛ سن تیم ملی کشتی فرنگی؛ امید نوروزی ۳۱ سال، بشیر باباجان زاده ۲۷ سال، حبیب اخلاقی ۳۱ سال، حمید سوریان ۳۱ سال، سعید عبدولی ۲۷ سال، قاسم رضایی ۳۱ سال و میانگین ۲۹/۷ یعنی تقریباً سی سال. عملکرد این کشتی‌گیران بی‌ارتباط با سن آنها نیست؛ حاصل تلاش کشتی‌گیران فرنگی کار در این دور از المپیک تنها دو مدال برنز بود، در حالی که در المپیک ۲۰۱۲ همین فرنگی‌کاران ۳ مدال طلا کسب کردند.

در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو در مجموع ۹۷۴ مدال شامل ۳۰۷ مدال طلا، ۳۰۷ مدال نقره و ۳۶۰ برنز توزیع شد. رده‌های اول تا دهم آسیا در جدول ۱ فهرست شده‌اند. چین، ژاپن و کره با حضور در جمع ده کشور اول جهان، رتبه‌های اول تا سوم آسیا را به خود اختصاص داده‌اند.

ازبکستان با پیشرفتی خیره‌کننده با کسب ۴ طلا، ۲ نقره، ۷ برنز و مجموع ۱۳ مدال در رده چهارم آسیا و بیست‌ویکم جهان، قزاقستان با ۳ طلا، ۵ نقره، ۹ برنز و مجموع ۱۷ مدال در رده پنجم آسیا و بیست‌ودوم جهان و ایران با ۳ طلا، ۱ نقره، ۴ برنز و مجموع ۸ مدال در رده ششم آسیا و بیست‌وپنجم جهان قرار دارند. آذربایجان در این بازی‌ها نیز با کسب ۱۸ مدال (بیشتر از مجموع مدال‌های خود در المپیک ۲۰۱۲ و ۲۰۰۸) در ۵ رشته کشتی (۹ مدال)، تکواندو (۳ مدال)، جودو، بوکس و قایقرانی (هر کدام ۲ مدال) به موفقیتی بزرگ نائل شد. جدول ۲ رتبه برخی کشورهای آسیایی منتخب را در ۵ دوره اخیر المپیک نشان می‌دهد.

جدول ۲. رتبه‌های ۷ کشور منتخب آسیایی در ۵ دوره اخیر المپیک

۲۰۱۶ ریو		میانگین ۴ دوره		۲۰۱۲ لندن		۲۰۰۸ پکن		۲۰۰۴ آتن		۲۰۰۰ سیدنی		دوره المپیک نام کشور	ردیف
رتبه	مدال	رتبه	مدال	رتبه	مدال	رتبه	مدال	رتبه	مدال	رتبه	مدال		
۲۱	۱۳	۴۱	۵	۴۸	۳	۴۰	۶	۳۴	۵	۴۳	۴	ازبکستان	۱
۲۲	۱۷	۲۶	۱۰	۱۲	۱۳	۲۹	۱۳	۴۰	۸	۲۲	۷	قزاقستان	۲
۲۵	۸	۳۱	۶	۱۷	۱۲	۵۱	۲	۲۹	۶	۲۷	۴	ایران	۳
۳۴	۷	۴۳	۵	۲۰	۶	۳۴	۶	۵۷	۵	۶۰	۴	کره شمالی	۴
۳۵	۶	۴۰	۵	۵۷	۴	۳۱	۴	۲۵	۸	۴۶	۳	تایلند	۵
۳۸	۷	۴۱	۶	۳۹	۷	۲۷	۶	۳۲	۴	۶۸	۶	گرجستان	۶
۳۹	۱۸	۳۹	۶	۳۰	۱۰	۴۰	۷	۵۰	۵	۳۴	۳	آذربایجان	۷

قضاوت بر مبنای میانگین کسب مدال در ادوار المپیک

قضاوت بر مبنای میانگین تعداد مدال‌های کسب شده در ادوار گذشته المپیک و تعیین ظرفیت بر اساس آن از اساس اشتباه است. چند توجیه برای نادرستی این ادعا به شرح زیر می‌باشد:

- در ادوار مختلف المپیک تعداد مدال‌های توزیع شده یکسان نبوده است، به گونه‌ای که هر چه رو به جلو می‌رویم تعداد مدال‌های توزیع شده افزایش می‌یابد. برای مثال در اولین دوره حضور ایران در المپیک (۱۹۴۸ لندن) ۱۳۶ مدال طلا توزیع شد و در ۲۰۱۶ ریو این عدد به تعداد ۳۰۷ مدال طلا رسید.

- مقایسه تعداد مدال‌های کسب شده توسط دیگر کشورها با عدد میانگین نشان‌دهنده این واقعیت است که معمولاً عدد اولی (تعداد مدال‌های کسب شده در هر دور) بزرگ‌تر از دومی (میانگین مدال‌های کسب شده ادوار گذشته) است (جدول ۲).

- با توجه به رقابتی بودن بازی‌ها و تعیین رتبه بر اساس تعداد و رنگ مدال‌های توزیع شده، به نظر می‌رسد که تعیین ظرفیت مدال‌آوری کشور بر اساس میانگین تعداد مدال‌های مکتسبه در ادوار گذشته المپیک با سقوط جایگاه کشورها همراه می‌شود، برای مثال میانگین تعداد مدال‌های کسب شده کشورمان در ۱۵ دوره گذشته عدد ۴ است (۱ طلا، ۱ نقره و ۲ برنز)، این عدد در جدول رده‌بندی المپیک ۲۰۱۶ رتبه ۴۸ را نشان می‌دهد (این یعنی اینکه اگر میزان میانگین مدال‌ها را به‌عنوان یک معیار قابل قبول تلقی کنیم، باید به کسب رتبه ۴۸ در این المپیک قانع می‌شدیم).

- همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، حتی میانگین رتبه و تعداد مدال‌های مکتسبه در ۴ دوره اخیر المپیک نیز نمی‌تواند حد و ظرفیت مدال‌آوری کشورها را به درستی تعیین و پیش‌بینی کند. - از منظر آماری نیز میانگین زمانی قابل اعتماد است که انحراف معیار (شاخص پراکندگی) پایین باشد و اصولاً انحراف معیار بیشتر از ۲ نشان‌دهنده پراکندگی بالای داده‌ها بوده و میانگین قابل اعتماد نمی‌باشد. در این باره، میانگین و انحراف معیار تعداد مدال‌های ایران در ۱۵ دوره المپیک $4 \pm 2/8$ است.

ایران در ادوار مختلف المپیک

جدول ۳ رتبه کاروان ورزشی ایران در ادوار مختلف المپیک همراه با تعداد سهمیه‌ها و مدال‌های مکتسبه را نشان می‌دهد؛ مجموع مدال‌های کاروان ایران از اولین سال حضور (۱۹۴۸ لندن) تاکنون (۲۰۱۶ ریو) شامل ۱۸ طلا، ۲۱ نقره، و ۲۹ برنز و مجموع ۶۸ مدال است. **به‌طور کلی کاروان ورزشی کشورمان طی ۱۶ دوره حضور در این رقابت‌ها، سه بار موفق شدند در جمع بیست کشور برتر**

جهان قرار گیرند؛ ۱۹۵۶ ملبورن (رتبه ۱۴)، ۱۹۶۸ مکزیکوسیتی (رتبه ۱۹) و ۲۰۱۲ لندن (رتبه ۱۷).

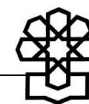
بهترین درخشش ایران بر اساس مدال‌های مکتسبه مربوط به المپیک ۲۰۱۲ لندن (تابستان ۱۳۹۱) است که با کسب ۱۲ مدال خوش‌رنگ در رده هفدهم دنیا قرار گرفت و ضعیف‌ترین حضور کاروان ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن (تابستان ۱۳۸۷) رقم خورد که با کسب تنها یک مدال طلا و و یک برنز حتی در جمع پنجاه تیم اول دنیا نیز قرار نگرفت و نسبت به دور قبل ۲۲ پله سقوط کرد.

جدول ۳. ایران در ادوار مختلف المپیک

تعداد ورزشکار	رتبه	مجموع	برنز	نقره	طلا	بازی‌های المپیک
۳۸	۳۴	۱	۱	۰	۰	۱۹۴۸ لندن
۲۲	۳۰	۷	۴	۳	۰	۱۹۵۲ هلسینگی
۱۷	۱۴	۵	۱	۲	۲	۱۹۵۶ ملبورن
۲۵	۳۸	۴	۳	۱	۰	۱۹۶۰ رم
۵۸	۳۵	۲	۲	۰	۰	۱۹۶۴ توکیو
۱۴	۱۹	۵	۲	۱	۲	۱۹۶۸ مکزیکوسیتی
۵۱	۲۸	۳	۱	۲	۰	۱۹۷۲ مونیخ
۸۸	۳۳	۲	۱	۱	۰	۱۹۷۶ مونترال
۲۷	۳۶	۱	۰	۱	۰	۱۹۸۸ استول
۴۰	۴۴	۳	۲	۱	۰	۱۹۹۲ بارسلون
۱۹	۴۳	۳	۱	۱	۱	۱۹۹۶ آتلانتا
۳۵	۲۶	۴	۱	۰	۳	۲۰۰۰ سیدنی
۳۸	۲۹	۶	۲	۲	۲	۲۰۰۴ آتن
۵۴	۵۱	۲	۱	۰	۱	۲۰۰۸ پکن
۵۴	۱۷	۱۲	۳	۵	۴	۲۰۱۲ لندن
۶۴	۲۵	۸	۴	۱	۳	۲۰۱۶ ریو
-	-	۶۸	۲۹	۲۱	۱۸	مجموع

از منظر کسب مدال در رشته‌های مختلف در ادوار المپیک نیز تنها چهار رشته کشتی،

وزنه‌برداری، تکواندو و دوومیدانی موفق به کسب مدال شده‌اند. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، در این بین رشته کشتی به‌عنوان موفق‌ترین رشته با کسب ۴۳ مدال، وزنه‌برداری ۱۸ مدال، تکواندو ۶ مدال و دوومیدانی تنها یک مدال به‌ترتیب در رده اول تا چهارم قرار دارند. در دوره اخیر المپیک نیز کاروان ورزشی کشورمان به‌طور سنتی در سه رشته موفق به کسب مدال شدند و

در حالی که انتظار می‌رفت رشته پرمدال دوومیدانی برای کشورمان در این دور همانند دور گذشته کسب مدال کند، اما ده دوومیدانی کار ملی پوش ایران در حالی دست خالی از ريو بازگشتند که در این رشته از مجموع ۱۴۱ مدال توزیع شده ۴۲ کشور موفق به کسب مدال شدند. به علاوه، در رشته شنا نیز ۲۱ کشور موفق به کسب مدال از مجموع ۱۰۴ مدال موجود شدند، با این حال، کشور ما حتی موفق به کسب سهمیه ورودی المپیک در این رشته نشد. جای بسی تفکر و تأثر است که از میان ۲۴۵ مدال توزیع شده در رشته دو و میدانی و شنای المپیک ۲۰۱۶ (۲۵ درصد مجموع مدال‌های توزیع شده) هیچ مدالی نصیب کشورمان نشد. قابل توجه اینکه، از سال (۱۳۸۹-۱۳۹۰) دو رشته مذکور ازسوی وزارت آموزش و پرورش در سطح دبستان به صورت تخصصی آموزش داده می‌شوند که می‌تواند فرصت بسیار مناسبی برای کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی متولی جهت استعدادیابی و پرورش آنها باشد.

جدول ۴. کسب مدال توسط کاروان‌های ورزشی کشورمان در ادوار المپیک بر اساس رشته ورزشی

رشته	طلا	نقره	برنز	جمع
کشتی	۹	۱۴	۲۰	۴۳
وزنه‌برداری	۷	۵	۶	۱۸
تکواندو	۲	۱	۳	۶
دوومیدانی	۰	۱	۰	۱
مجموع	۱۸	۲۱	۲۹	۶۸

نباید از این موضوع غافل شد که هر چند ایران در سه رشته نامبرده موفق به کسب مدال شد، اما بررسی مدال‌های توزیع شده در این رشته‌ها نشان می‌دهد که دیگر کشورها نیز با سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی در این رشته‌ها مدعی‌اند.

در کشتی ۷۲ مدال توزیع شد و ۲۷ کشور موفق به کسب مدال شدند. در این دور از بازی‌های المپیک تیم ایران با کسب ۵ مدال در این رشته (۱ طلا، ۱ نقره، ۳ برنز) بعد از ژاپن، روسیه، کوبا، آمریکا و ترکیه، ششم المپیک شد، در حالی که در المپیک ۲۰۱۲ با کسب ۶ مدال بعد از روسیه و ژاپن، در رده سوم المپیک قرار گرفت.

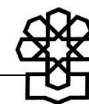
در وزنه‌برداری ۴۵ مدال توزیع شد و ۲۱ کشور موفق به کسب مدال شدند. کشور چین با ۷ مدال (۵ طلا، ۲ نقره)، تایلند با ۴ مدال (۲ طلا، ۱ نقره، ۱ برنز)، ایران با ۲ مدال (۲ طلا)، کره شمالی با ۴ مدال (۱ طلا، ۳ نقره) و قزاقستان با ۵ مدال (۱ طلا، ۱ نقره، ۳ برنز) در المپیک ۲۰۱۶ ريو رتبه‌های اول تا پنجم جهان را کسب کردند. ایران در المپیک ۲۰۱۲ با کسب ۵ مدال (۲ طلا و ۳ برنز) در رده چهارم المپیک قرار گرفت. هر چند، در این دور نسبت به دور قبل یک پله صعود مشاهده

می‌شود، اما نحوه مدال‌های توزیع شده زنگ خطری جدی برای کشورمان در المپیک ۲۰۲۰ توکیو است.

در المپیک ۲۰۱۶ در رشته تکواندو، ۳۲ مدال توزیع شد و ۲۰ کشور موفق به کسب مدال شدند. بررسی عملکرد کشورمان در ۴ دوره اخیر المپیک حکایت از سیر قهقرایی این رشته دارد؛ کسب ۲ مدال طلا و برنز در المپیک ۲۰۰۴ آتن، ۱ مدال طلا در المپیک ۲۰۰۸ پکن، ۱ مدال نقره در المپیک ۲۰۱۲ لندن و ۱ مدال برنز در المپیک ۲۰۱۶ ریو دستاورد تکواندوکاران در این رشته است که روندی نزولی را نشان می‌دهد.

جمع‌بندی و تحلیل المپیک ۲۰۱۶ ریو

در میان کشورهای آسیایی، چین همواره با اختلاف فراوان حرف اول آسیا را می‌زند. عوامل مؤثر بر موفقیت بالای این کشور مرهون جمعیت بسیار زیاد، شرایط اقتصادی مناسب، کیفیت مدیریت فدراسیون‌ها و از همه مهمتر فرآیند استعدادیابی بسیار خوبی است که صورت می‌گیرد. از سال ۲۰۰۰ به بعد که تعداد رویدادهای بازی‌های المپیک افزایش شگرفی نداشته است، کشور کره جنوبی روند نسبتاً ثابتی داشته است، به طوری که مجموع ۲۷، ۳۰، ۳۰، ۲۸ و ۲۱ به ترتیب تعداد مدال‌های کسب شده این کشور است. اما ژاپن میزبان المپیک ۲۰۲۰ از سال ۲۰۰۰ با یک برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت باکیفیت جهش بسیار خوبی در عملکرد خود داشته است، به طوری که بعد از ۱۷ مدالی که در ۲۰۰۰ سیدنی به دست آورد، در المپیک‌های ۲۰۰۴ آتن، ۲۰۰۸ پکن، ۲۰۱۲ لندن و ۲۰۱۶ ریو به ترتیب ۱۷، ۳۵، ۲۴، ۳۸ و ۴۱ مدال کسب کرده است. هر چند زیرساخت‌ها، امکانات، وضعیت اقتصادی، میزان جمعیت و ... جمهوری اسلامی ایران در مقایسه با کشورهای فوق ضعیف‌تر است، اما **رشد شگرف ازبکستان** در این دوره با کسب ۱۳ مدال (افزایش ۱۰ مدال بیشتر از دور قبل) و قرار گرفتن در رده بیست‌ویکم دنیا (۲۷ پله صعود نسبت به دور قبل)، افزایش تعداد مدال‌های کسب شده توسط کاروان ورزشی کشور **آذربایجان** (کسب ۱۸ مدال؛ ۸ مدال بیشتر از دوره قبل) و کسب ۱۰۴ سهمیه ورودی المپیک و ۱۷ مدال توسط **قزاق‌ها** (۴ مدال بیشتر از دوره قبل) می‌تواند الگوی مناسبی برای کشور ما باشند. ازبک‌ها در رشته بوکس با کسب ۷ مدال رنگارنگ قهرمان المپیک شدند، آذربایجان در دو رشته کشتی و تکواندو به ترتیب ۹ و ۳ مدال کسب کردند و ۴ مدال از مجموع ۱۸ مدال آنها را بانوان کسب نمودند. قزاق‌ها ۵ مدال در رشته وزنه‌برداری گرفتند و ۸ مدال از ۱۷ مدال آنها متعلق به بانوان این کشور است.

آنچه که بیش از همه قابل تأمل و واکاوی می‌باشد این است که دو مدال از مجموع مدال‌های آذربایجان توسط ورزشکاران ایرانی‌اصل آنها (که اخیراً به آن کشور پناهنده

شدند) کسب شد. در بخش بعدی این گزارش به موضوع پناهندگی ورزشکاران ایرانی اشاره می‌شود. علاوه بر این، بررسی کشورهای آسیایی و همسایه رقیب ایران از منظر دیگر نشان می‌دهد که ژاپن، روسیه، ازبکستان، گرجستان، قزاقستان و آذربایجان در کشتی رقیبان مهمی‌اند که باید مد نظر قرار گیرند. در وزنه‌برداری چین، تایلند، کره شمالی، قزاقستان و در تکواندو کره جنوبی، چین، آذربایجان و تایلند مدعی‌اند. این بدان معنی است که جایگاه کشورمان در بازی‌های المپیک با خطر جدی مواجه شده است، ایران از یک سو با مدعیان و رقیبان جدی و بعضاً نوظهور روبرو است و از سوی دیگر در سایر رشته‌ها ناموفق و بی‌برنامه است. این موضوع در صورت عدم واکاوی و توجه مسئولین امر بسیار مخاطره‌آمیز خواهد بود.

عوامل دخیل در فراز و نشیب‌ها و عملکردهای متفاوت کاروان‌های ورزشی کشورمان در ادوار مختلف المپیک، عبارتند از:

– مشکلات ساختاری در اداره ورزش کشور؛ ساختار اداره ورزش کشور به گونه‌ای است که دولت بیشترین مداخله و بخش خصوصی کمترین اثرگذاری را در این حوزه دارند. بزرگ بودن دولت در بخش ورزش و تصدیگری و مداخله دولت در تمام ابعاد ورزشی کشور (ورزش آموزشی، همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای) کاملاً مشهود است، این در حالی است که در کشورهای پیشرفته ورزشی حداقل دو بعد ورزش – ورزش حرفه‌ای و قهرمانی – را بخش خصوصی و تعاونی‌ها اداره و حمایت می‌کنند. مشکلات ساختاری و قانونی ایران در اقتصاد ورزشی و درآمدزایی در این حوزه و رقابت دولت و صنایع دولتی با بخش خصوصی از جمله عواملی است که در میزان مشارکت اندک بخش خصوصی در ورزش کشور اثرگذارند. ورزش در جایگاه یک مقوله فرهنگی – اجتماعی این ظرفیت را دارد که با واگذاری برخی از امور و ابعاد ورزشی به بخش خصوصی و تعاونی‌ها، از یک سو ضامن سلامتی فرد و سالم‌سازی جامعه بوده و از سوی دیگر می‌تواند در تولید و رشد و توسعه اقتصادی، اشتغال و کارآفرینی و توزیع بهتر درآمدها مؤثر باشد. حمایت و مدیریت دولت در دیگر ابعاد ورزشی می‌تواند به تکامل این مسیر و توسعه ورزش قهرمانی کمک کند.

– همچنین تغییرات مدیریتی مداوم در برخی فدراسیون‌ها و عدم مدیریت مناسب موضوع، از سوی وزارت ورزش و جوانان، بی‌ثبات در کادر مدیریتی برخی فدراسیون‌ها در دوره آماده‌سازی ورزشکاران برای بازی‌های المپیک، دوشغله بودن برخی از رؤسای فدراسیون‌های ورزشی، اخذ تصمیماتی نامناسب و بروز مشکلات شخصی در مباحث مدیریتی

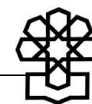
ازسوی برخی رؤسای فدراسیون‌ها و در پی آن مهاجرت برخی از بازیکنان و مربیان کارآمد از کشور

– عدم توجه فدراسیون‌ها و وزارت ورزش و جوانان به موضوع آمایش سرزمینی ورزش هم در حوزه توسعه زیرساخت‌ها و اماکن ورزشی و هم در حوزه توسعه ورزش قهرمانی؛ هم‌اکنون زمان آن رسیده است که وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی در حوزه ساخت اماکن ورزشی و سرمایه‌گذاری در توسعه ورزش قهرمانی موضوع آمایش سرزمینی ورزش کشور را به جد مورد توجه و در اولویت کاری خود در زمینه ورزش قهرمانی قرار دهند؛ برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری بر مبنای امکانات، تجهیزات، زیرساخت‌ها و استعدادها، علایق و انگیزه و به‌طور کلی بر اساس شرایط موجود در هر منطقه و استان صورت گرفته و با مدیریت مناسب منابع، از هدررفت سرمایه‌های مادی و انسانی جلوگیری نموده تا به شرایط مطلوب نائل یابند.

– عدم سرمایه‌گذاری در ورزش‌های مدال‌آور و سنین پایه، کم‌توجهی به ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بانوان (با توجه به توزیع نیمی از مدال‌های المپیک)؛ با توجه به اینکه وزارت آموزش و پرورش طرح تخصصی شدن ورزش در مدارس دوره ابتدایی (به‌ویژه شنا و دوومیدانی) و به‌کارگیری معلم ورزش در تمامی دوره‌ها را از چند سال قبل اجرا نموده است، ضرورت دارد نهادهای و سازمان‌های متولی امر ورزش حرفه‌ای و قهرمانی با راه‌اندازی مراکز کشف و پرورش استعدادها و ورزشی – به‌ویژه در حوزه بانوان – از این فرصت بهره‌جسته و در راستای توسعه ورزش قهرمانی در رشته‌های مدال‌آور به‌طور مدون و منسجم برنامه‌ریزی نمایند. به‌علاوه، با توجه به جمعیت زیاد دانش‌آموزی کشور و زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی محدود دانش‌آموزی، ضروری است دولت در لوایح بودجه سنواتی در راستای مرتفع شدن مشکلات موجود این مهم را مورد توجه قرار دهد.

موضوع مهاجرت و تغییر تابعیت ورزشکاران ایرانی

مهاجرت ورزشکاران ایرانی به خارج از کشور و تابعیت گرفتن آنها از نظر فرهنگی و هویتی مسئله‌ای جدی است که در طی سالیان اخیر به‌عنوان یک معضل ورزشی مطرح می‌شود. موضوعی که عملاً مغایر با روح ورزش پهلوانی و جوانمردی است، زیرا پشت کردن به پیراهن تیم ملی، ذاتاً عملی مذموم است. جدای از این مسائل، موردی که باعث نگرانی مضاعف می‌شود، قانون جدید کمیته بین‌المللی المپیک است که توجه خاصی را به پناهنده‌ها دارد، این نهاد بین‌المللی ورزشی با قانون جدیدی که ابلاغ کرده به ورزشکاران پناهنده اجازه می‌دهد تا در رقابت‌های کسب سهمیه المپیک شرکت کنند و در نهایت در بازی‌های المپیک با پرچم IOC شرکت نمایند. همچنین، این کمیته برای پناهندگان

ورزشی بودجه خاصی را در نظر گرفته و به کمیته‌های ملی المپیک کشورهایی که به پناهندگان کمک می‌کنند بودجه ویژه اختصاص می‌دهد.

برخی ملی‌پوشان کشورمان سعی می‌کنند به دلایل مختلفی به کشوری دیگر مهاجرت و در قالب تیم ملی آن کشور در میادین ورزشی حاضر شوند. مسائل مالی، عمده دلیلی است که برای این عمل عنوان می‌شود، ولی اینکه این موضوع در واقعیت چه میزان صحت دارد، مورد تردید است. آنچه مایه نگرانی است این است که مبدا این مهاجرت‌ها در آینده نیز ادامه‌دار باشد و سرمایه‌های ورزش ایران، یکی پس از دیگری از دست بروند. جمهوری آذربایجان که در سال‌های اخیر، سرمایه‌گذاری گسترده‌ای در ورزش کرده، مدت‌هاست در کمین ورزشکاران کشورهای همسایه خود به خصوص ایران است تا خودش را به ورزش دنیا معرفی کند. مهمتر اینکه سران ورزش این کشور با گرفتن میزبانی اولین دوره بازی‌های اروپایی، بزرگ‌ترین رویداد قاره اروپا، انگیزه‌شان مضاعف شده تا هرچه بیشتر به جذب قهرمانان و مدال‌آوران کشورهای دیگر اقدام کنند تا اولین نتیجه کار خود را در این رقابت‌ها ببینند که البته موفق هم بوده‌اند و در اولین دوره این بازی‌ها با درخشش در رشته کشتی و تکواندو با سرمربیگری مربیان ایرانی خود، پس از کشور روسیه به مقام نایب قهرمانی اروپا دست یافتند. مضافاً، اینکه این فرضیه از سوی کارشناسان مطرح است که برخی رژیم‌ها و دولت‌های متخاصم منطقه به‌عنوان صحنه‌گردان این ماجرا (مهاجرت و پناهنده شدن ورزشکاران) از جمیع جهات به‌ویژه با تغییر قوانین بین‌المللی به تسهیل روند تغییر تابعیت ورزشکاران ملی‌پوش کمک می‌کنند.

گزارش کاروان ورزشی ایران در پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو

کاروان فرهنگی ورزشی ایران پارالمپیک ایران «شهدای منا» در حالی با کسب ۸ مدال طلا، ۹ نقره و ۷ برنز (مجموع ۲۴ مدال) و رتبه پانزدهم (دوم آسیا) در این دوره از بازی‌ها پایان داد که این نتیجه در قیاس با دوره قبلی رقابت‌ها (المپیک ۲۰۱۲ لندن) که ۱۰ مدال طلا، ۷ نقره، ۷ برنز (مجموع ۲۴ مدال) و عنوان یازدهمی (دوم آسیا) رقابت‌ها کسب شد، عملکرد ضعیف‌تری است، اما موفقیت‌ها و نکات امیدوارکننده‌ای نیز در عملکرد کاروان اعزامی دیده می‌شود؛

– موفقیت ایران در چهار رشته تیمی والیبال نشسته (مدال طلا)، ریکرو (تیروکمان)، فوتبال هفت نفره و فوتبال پنج نفره (مدال نقره) از نکات ارزشمند این دوره از رقابت‌ها بود.

– کاروان «شهدای منا» نسبت به دوره قبلی رقابت‌ها با تغییر نسل همراه بود که این کار محتاطانه و با دقت نظر صورت گرفت و تیم نسبتاً جوان شده‌ای در رقابت‌ها حضور یافت. در

این خصوص می‌توان به تیم ملی والیبال نشسته اشاره کرد که با هفت بازیکن جدید در این بازی‌ها شرکت نمود.

– نیمی از کاروان ورزشی کشورمان در این دوره از مسابقات کمتر از ۲۵ سال سن داشتند که می‌توانند سرمایه‌ای برای المپیک آتی باشند.

– ۲۱ درصد آنها متشکل از بانوان بودند که توانستند ۲ مدال با ارزش طلا برای کشورمان به ارمغان آورند.

– نیمی از ۲۴ مدال کسب شده توسط کاروان ۱۱۰ نفره پارالمپیک کشورمان در رشته دوومیدانی به چنگ آمد.

– بیش از نیمی از کاروان جانباز و معلول ایران با دست پر به میهن بازگشتند؛ در مجموع ۵۶ نفر از جانبازان و معلولان کشورمان موفق به کسب مدال در این دوره شدند (با احتساب مدال‌های تیمی).

– مدال‌آوران جانباز و معلول ایران اسلامی با شکستن ۹ رکود نام خود را در بازی‌های پارالمپیک جاودانه کردند.

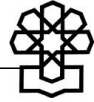
– تیراندازان و کمانداران ایران هم بازی‌های موفقی را پشت سر گذاشتند و این هم از نکات چشمگیر کاروان «منا» بود.

در مجموع می‌توان این امیدواری را داشت که با توجه به جوان‌گرایی ورزشکاران جانباز و معلول، آینده بهتری را از جامعه پارالمپیک کشورمان متصور باشیم. بازی‌های پاراآسیایی ۲۰۱۸ اندونزی فرصتی خواهد بود تا این ورزشکاران و البته نفرات جدیدتر برای بازی‌های پارالمپیک ۲۰۲۰ آماده شوند.

پیشنهادها

ضروری است وزارت ورزش و جوانان، کمیته‌های ملی المپیک و پارالمپیک، فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی مسائل زیر را مد نظر قرار دهند:

۱. با ترغیب و تسهیل فعالیت بخش خصوصی، زمینه فعالیت لیگ‌های حرفه‌ای ورزشی در رشته‌های ورزشی پایه و مدال‌آور در هر دو حوزه آقایان و بانوان را فراهم آورند.
۲. در توسعه زیرساخت‌های ورزشی و رشد ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بحث آمایش سرزمینی ورزش را به‌طور جدی مد نظر قرار دهند.

۳. در زمینه راه‌اندازی مراکز کشف و پرورش استعدادهای ورزشی ویژه آقایان و بانوان اقدام کنند.

منابع و مأخذ

1. <https://www.olympic.org>
2. <https://www.rio2016.com/en/paralympics>
3. <https://www.rio2016.com/en/olympics>

شماره مسلسل: ۱۵۱۴۹

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک
۲۰۱۶ ریو

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه تربیت‌بدنی و ورزش)

تهیه و تدوین: صادق ستاری‌فرد

همکار خارج از مرکز: محسن وحدانی

ناظران علمی: سینا کلهر، ایروان مسعودی‌اصل

متقاضیان: محمدعلی وکیلی، محمدرضا تابش، سیدفرید موسوی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۹/۱